

Кіяниця Володимир Миколайович
аспірант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДЕЯКИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Належна організація співпраці між слідчим та оперативними підрозділами є одним з головних напрямів підвищення ефективності захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та безупинного розслідування та судового розгляду. Головною метою є притягнення до відповідальності кожної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення відповідно до її вини, і забезпечення того, що невинні не будуть обвинуваченими або засудженими.

В Кримінальному процесуальному кодексі України термін "взаємодія" між слідчим та оперативними підрозділами не є визначеним. Однак, у Законі України "Про оперативно-розшукову діяльність" (ст. 7, п. 5) [1] використовується термін "взаємодія" для позначення здійснення співпраці між підрозділами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. Така взаємодія здійснюється з метою попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень шляхом спільних зусиль та координації дій. В КПК [2] також передбачено необхідність підвищення ефективності взаємодії слідчого та інших правоохоронних органів з метою забезпечення захисту прав та свобод людини та громадянина, охорони законних інтересів учасників кримінального провадження, а також швидкого та неупередженого розслідування та судового розгляду кримінальних справ.

З метою дослідження теми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів під час проведення розшукових та слідчих дій необхідно розглянути основні принципи цієї взаємодії: а) взаємна допомога; б) застосування сучасних методик; в) ефективне використання наявних ресурсів; г) дотримання загальних принципів оперативно-розшукового та кримінального провадження; д) забезпечення захисту конституційних прав та свобод громадян шляхом уникнення порушень законодавства [3].

Важливим аспектом є етап взаємодії між слідчим та оперативним підрозділом при виконанні доручення на проведення слідчих дій, зокрема допиту осіб та вилучення речових доказів, яке може бути розділено на дві позиції. Перша позиція стосується загального доручення на проведення слідчих дій при розслідуванні кримінального правопорушення, включаючи допит осіб та вилучення доказів. Друга позиція стосується оперативного

працівника, однак через великий обсяг кримінальних проваджень, який у нього є не в змозі повною мірою приділити увагу розкриттю правопорушення та проведенню слідчих дій в межах окремого кримінального провадження і звітує слідчому про проведену роботу таким способом: рапортом на ім'я начальника територіального відділу поліції та не надає протоколи допитів осіб, що підтверджували б проведену роботу [4].

Отже, взаємодія оперативних підрозділів та слідчих є скоординованою, оперативною та своєчасною діяльністю, спрямованою на ефективне розслідування кримінальних правопорушень за допомогою розумної та обґрунтованої розподілу між ними процесуальних повноважень та методів.

Стаття 40 КПК України встановлює, що слідчий під час здійснення своїх процесуальних повноважень має самостійність та не може допускати втручання осіб, які не мають відповідних законних повноважень. У свою чергу, органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також фізичні особи мають дотримуватись законних вимог та процесуальних рішень, прийнятих слідчим відповідно до вимог КПК України [2].

Стаття 41, частина 2 Кримінального процесуального кодексу України [2] встановлює, що під час виконання доручень слідчого або прокурора співробітник оперативного підрозділу має право використовувати повноваження слідчого. Однак слід зазначити, що співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів та підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

Отже, згідно з викладеним вище, для успішного розслідування кримінальних проваджень необхідно забезпечити ефективну взаємодію між слідчим та оперативними працівниками, враховуючи їхні специфічні повноваження та здібності, а також деталізувати процедури проведення слідчих дій для оперативних працівників.

Наукові дослідження підтверджують, що ефективне розкриття та розслідування злочинів можливе тільки при взаємодії слідчих та оперативних працівників через створення слідчо-оперативних груп (СОГ). Цей метод полягає в паралельному відпрацюванні усіх версій у кримінальному провадженні та зосередженні зусиль на одному важливому етапі. Досвід розслідування злочинів груповим методом збагачується з кожним роком, а при формуванні СОГ залучаються досвідчені працівники різних підрозділів, в залежності від кримінальної характеристики злочину. У складних кримінальних провадженнях зі значним обсягом роботи створення СОГ є необхідністю для успішного виконання завдання [4].

При великому обсязі кримінальних правопорушень, взаємодія між правоохоронними органами може бути недостатньо професійною, оскільки з

часових обмежень та недостатньої підготовки персоналу можуть виникати складнощі з організацією та плануванням повсякденної роботи. Значний обсяг кримінальних правопорушень може призвести до скорочення термінів на організаційні процеси та планування, що створює додатковий тиск на правоохоронні органи, які вже перевантажені кримінальними справами та іншими службовими обов'язками.

Наприклад, у разі повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення та наступного застосування запобіжного заходу слідчий повинен здійснити комплекс заходів для збору даних про підозрюваного. Це може включати направлення запитів до різних установ, зокрема з метою встановлення ризиків, а також доручення оперативному підрозділу в порядку передбаченому ст.40 КПК України [2] з метою отримання підтверджуючих довідок, процесуальних документів і т.д. Оскільки швидкість збору даних залежить від працівника, що виконує вказане доручення, процес може бути як уповільнений, так і прискорений. Однак, виконання цих заходів є необхідним для обґрунтування майбутнього запобіжного заходу.

Отже, взаємодія між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами має бути побудована на основі чітко встановлених правил та процедур. Це дозволить уникнути порушень прав громадян, зберегти доказову базу та забезпечити законність проведення слідчих дій. Узагалі, взаємодія між різними органами правоохоронних відомств та слідчими органами є надзвичайно важливою для забезпечення правопорядку та безпеки громадян.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII зі змінами та доповненнями від 21 грудня 2016 року № 1798 VIII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: [http:// zakon0.rada.gov. ua/laws/show/2135-12](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квітня 2012 року. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, 11–12, 13. – 88 с.
3. Топчій В.В. Взаємодія органів досудового розслідування та оперативних підрозділів у складі слідчо-оперативних груп. В.В. Топчій, Юридичний вісник. 2014. № 4(33). С. 138–143 URL: http://law.nau.edu.ua/images/ Nauka/Naukovij_jurnal/2014/statji_n4-33_2014/29.PDF
4. Яковлев О. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1(13). С. 217–224 [Електронний ресурс]. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/1-2017/yakovlev.pdf>